

Úrokové stropy pod lupou: Dobrý úmysl s nezamýšlenými důsledky

Informační materiál k posouzení dopadů cenové regulace na úvěrový trh a návrh opatření pro férovou ochranu spotřebitele

**Co přinese chystaná novela zákona
o spotřebitelském úvěru?**

**Nížší ceny úvěrů a přísnější pravidla
pro posuzování úvěruschopnosti?**

**Nebo omezení dostupnosti legálních úvěrů
a růst šedé ekonomiky?**

Nabízíme fakta a souvislosti, jak funguje současný
trh a co přispěje k férovější ochraně spotřebitele.

Asociace poskytovatelů
nebankovních úvěrů

Kdo, proč a jak si v ČR půjčuje

Lidé, kterých se regulace dotkne, nejsou nezodpovědní.

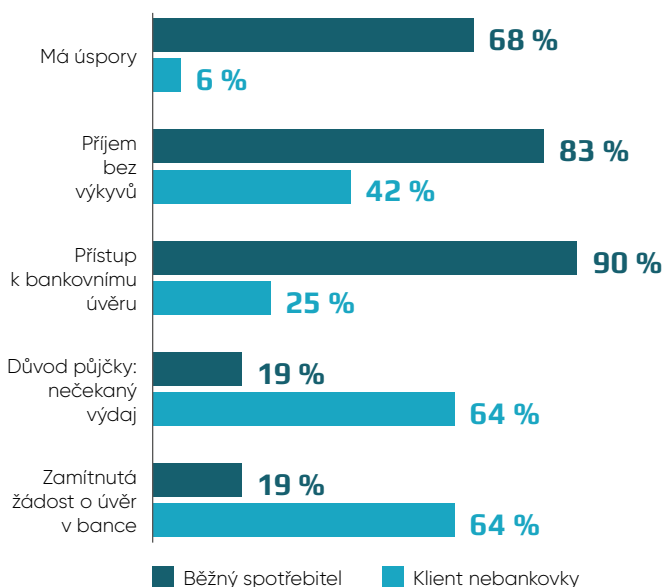
Jsou zranitelní, ale racionální. Půjčují si ne proto, že by chtěli víc utrácet, ale proto, že nemají finanční rezervy.

Fakta o českém trhu

- Celkový objem ostatních úvěrů (vč. spotřebitelských úvěrů) v ČR v roce 2023 činil 55 mld. Kč
- V ČR působí 73 licencovaných poskytovatelů nebankovních úvěrů včetně leasingových a fintechových společností (do roku 2016 existovalo na trhu 55 tisíc poskytovatelů)
- 244 tisíc domácností si nemůže dovolit pokrýt neočekávaný výdaj ve výši 15 600 Kč
- 12 % klientů APNÚ by se bez možnosti legální půjčky obrátilo na nelegálního poskytovatele

(Zdroj: Studie CETA 2025, průzkum APNÚ 2025, ČSÚ)

Běžný spotřebitel vs. klient nebankovky

Zdroj: Průzkum mezi veřejností (Ipsos), průzkum mezi klienty APNÚ 2025

Na co si půjčují zákazníci nebankovek

Jak přemýšlejí

38,7 % by raději situaci řešilo jinak než půjčkou.

5,8 % by použilo vlastní úspory (zbytek žádné nemá).

19 % se nejprve obrací na rodinu, **12 %** na známé.

80 % si půjčilo opakovaně, ale krátkodobě – typicky do 12 měsíců.

Myslí jinak, protože žijí jinak

- ▶ Žijí z měsíce na měsíc, nedokáží si vytvořit finanční rezervy.
- ▶ Nemohou čekat 14 dní na rozhodnutí banky.
- ▶ Každý výpadek příjmu je problém.
- ▶ Cena není hlavní motiv, důležitější je rychlost a dostupnost.

Není to impulz. Je to rozhodnutí z nutnosti.

„Bez půjčky bych nedokázal zaplatit nečekané výdaje za energie ani opravit auto, kterým jezdím do práce.“

Úrokové stropy pod lupou

Kde je problém: Co je třeba řešit

Problém nejsou úroky. Problém je chaos, nejasnost a nerovnost mezi hráči.

Návrh zákona ořezává cenu. To, co spotřebitele skutečně ohrožuje, jsou špatné praktiky.

Hlavní problém	Stručný popis
Obcházení zákona	Půjčky „na účelově zřízené IČO“, zástava nemovitostí, notářské zápisy se souhlasem k přímé exekuci. Tyto praktiky obcházejí ochranu spotřebitele.
Nizká finanční gramotnost	Lidé nerozumí rozdílům mezi produkty, neumí srovnávat podmínky, jsou ve stresu.
Nejasné smluvní podmínky	Smlouvy nelicencovaných poskytovatelů jsou dlouhé, nepřehledné a složité na porozumění. Spotřebitelé neví, kolik přesně zaplatí.
Nadměrné sankce a poplatky	V šedé zóně v případě problémů se splácením roste dluh skokově, často o desítky procent.
Nedostatečné posuzování úvěruschopnosti	Poskytovatelé mimo regulaci neposuzují schopnost splácet, nenahlížíjí do registrů, nabízejí peníze komukoli.

Zdroj: CETA 2025, průzkum APNÚ 2025

Kde je příčina problému

1. Nejednotná pravidla a výklad zákona

Zákon neříká jasně, jak má vypadat posouzení úvěruschopnosti, jaká data mají být povinná a jak se mají ověřovat. To vytváří prostor pro obcházení pravidel.

2. Nedostatečný dohled nad šedým trhem

Na trhu působí poskytovatelé bez licence ČNB (nelegální úvěry). Roste skupina poskytovatelů úvěrů, které nepodléhají zákonu o spotřebitelském úvěru (např. podnikatelské půjčky, zastavárny, online platformy a peer2peer půjčky), tzn. nulová ochrana spotřebitele.

3. Neinformovaný spotřebitel

Spotřebitel v tísni jedná rychle. Potřebuje mít záruku transparentních podmínek úvěru.

Co ukazují data

244 000 domácností nemá rezervu na výdaj 15 600 Kč

I rizikovní spotřebitelé potřebují najít zdroj financování i pro malý nenadálý výdaj.

19 % zákazníků APNÚ se obrací nejprve na rodinu, 12 % na známé

Lidé už dnes hledají alternativy mimo regulovaný trh.

50,4 % žádosti o úvěr členové APNÚ zamítnou

Regulované společnosti úvěry neposkytují každému – chrání klienty.

12 % by bez úvěru šlo k nelegálnímu poskytovateli

Omezení nabídky regulovaných poskytovatelů zvýší riziko bujení šedé zóny.

Zdroj: CETA 2025, ČSÚ

„Když se něco pokazí, klidně si půjčím, ale musím mít jistotu, že mě poskytovatel nepodvede.“

Co navrhuje stát a proč

Cíl je ochrana spotřebitele. Otázkou zůstává, zda zvolený nástroj povede k cíli.

Novela zákona o spotřebitelském úvěru přináší dvě hlavní změny: zastropování ceny úvěrů a novou definici posuzování úvěruschopnosti.

Co je cílem zákona

Deklarovaný cíl vlády a Evropské komise:

- Zabránit předlužení a lichvářským praktikám.
- Posílit ochranu spotřebitele.
- Zajistit férové podmínky pro všechny hráče na trhu.

Co novela obsahuje

Opatření	Co přináší
1. Cenové stropy (RPSN, úrokové sazby, poplatky)	Zavádí limit pro celkovou cenu úvěru, inspirovaný směrnicí CCD II. Cílem je zabránit „lichvářským“ úvěrům.
2. Přísnější posuzování úvěruschopnosti	Mírně upravuje povinnost ověřovat příjmy a výdaje spotřebitele s cílem zamezit poskytování úvěrů lidem, kteří by je nemohli splácet.

Co způsobí zastropování cen v současném návrhu

Riziko	Popis
Omezený přístup k legálním úvěrům	Část klientů s vyšším rizikem ztratí možnost získat úvěr v regulovaném systému a přístup k legálnímu financování.
Růst šedého trhu	Když se klientům znemožní přístup k financím ve chvíli, kdy je potřebují, tato potřeba nezmizí. Obrátí se na nelegální poskytovatele, kde žádná ochrana ani pravidla neplatí.
Zánik menších poskytovatelů	Náklady a limity mohou vést k odchodu menších firem a poklesu konkurence.
Zpomalení inovací	Trh se zaměří na splnění stropu, ne na zlepšování produktů a služeb.
Růst cen pro všechny spotřebitele	Všichni poskytovatelé úvěrů se postupně přiblíží k nejvyšší povolené ceně.

Zdroj: CETA 2025, APNÚ průzkum 2025, ČSÚ

Proč si podoba regulace zaslouží hlubší debatu

Správný záměr, problematické provedení

Nikdo nezpochybňuje potřebu chránit spotřebitele. Klíčové však je udělat to tak:

- aby ochrana nevedla k vyloučení části společnosti z legálního financování,
- aby podmínky byly přísné, ale splnitelné,
- aby se trh čistil od neetických praktik, ne od dostupných řešení.

„Půjčit si musím, když není jiná možnost. Vždycky chci splatit co nejdřív.“

Rizika cenové regulace – když dobrý záměr nestačí

Zastropování úroků nevede v mnoha případech k větší ochraně spotřebitelů.

V praxi znamená méně legálních možností, méně konkurence a větší prostor pro šedou ekonomiku.

Co říká zkušenost z jiných trhů

Země	Opatření	Dopad
 Slovensko	Zastropování RPSN na dvojnásobek průměru bank	Rychlý pokles počtu poskytovatelů, nárůst peer2peer, půjček se zástavou nemovitostí a nárůst lichvářských nabídek.
 Polsko	Zákon proti lichvě, limit 25 % jistiny + 30 % ročně	Výrazný pokles dostupnosti úvěrů, přechod části klientů na šedý trh.
 Rumunsko	Strop na úrokové sazby a zpřísnění regulace sektoru	Zhoršený přístup pro nízkopříjmové domácnosti, ztráty bank (např. ING – 80 mil. EUR), ústup menších hráčů, roste riziko neformálních neregulovaných půjček.
 Portugalsko	Stropy odvozené od průměrných bankovních sazeb	Znemožnění nízkopříjmovým klientům přístup na regulovaný trh, rozvoj neformálních půjček mezi lidmi.
 Švédsko	Limit na RPSN a přísné podmínky reklamy	Pokles nabídky krátkodobých úvěrů, nárůst přeshraničních online půjček mimo švédskou jurisdikci.

Scénář ze Slovenska: Obrat k šedé zóně

(Shrnutí studie a výzkumu INESAN + agentura AKO SK, 2025)

Po zavedení úrokových stropů na Slovensku v roce 2015 se desítky tisíc lidí ocitly mimo legální trh. Klienti, kteří si dříve půjčovali zodpovědně, začali hledat „kohokoli, kdo půjčí“. Rozmohl se segment neregulovaných a nelegálních typů půjček (peer2peer, zástavy nemovitostí, půjčky beze smluv). Spotřebitelé ztratili důvěru v regulované instituce a přestali rozlišovat mezi férovou a neférovou nabídkou.

Klíčové závěry z výzkumu:

- Zákon omezil dostupnost úvěrů i pro odpovědné klienty.
- Klienti přestali porovnávat nabídky – hlavní bylo sehnat peníze.
- Došlo k nárůstu půjček bez smluv, s ručením majetkem, či zprostředkovaných přes známé.
- Šedá zóna se stala hlavním zdrojem krátkodobého financování.

Klíčovým spouštěčem zájmu o půjčku od nebankovní instituce je akutní finanční šok klientů (neočekávaná platba, porucha auta, nemoc dítěte), kombinovaný s nízkou či nulovou rezervou. Banky jsou v dané souvislosti vnímány jako pomalé, administrativně náročné či přímo nedostupné. Nebankovní půjčka tak představuje pro tyto lidi poslední možnost.

10 let úrokových stropů na Slovensku z pohledu spotřebitele (průzkum mezi 1000 respondenty na Slovensku):

- Deset let po zavedení úrokových stropů má 37 % lidí problém získat legální úvěr.
- Největší problém mají lidé se základním vzděláním (40 %) a bez maturity (47 %).
- Každý třetí Slovák ví, kde najít svého lichváře, což je trojnásobek oproti roku 2018.

Zdroj: výzkum Inesan, agentura AKO, 2025

„Předtím jsem měl jistotu, že splácím firmě s licenci. Ted' už to neřeším, hlavně peníze dostanu.“

APNÚ: Co by skutečně pomohlo spotřebitelům

Skutečnou ochranu spotřebitelům zajistí jasná pravidla, zodpovědné posuzování a férové podmínky.

Jedině pak vznikne prostředí, které spotřebitele skutečně chrání a zároveň mu ponechá možnost volby.

Co spotřebitelé opravdu potřebují

Férové sankce a řešení problémů	Možnost restrukturalizace, odklad splátek bez penalizace.
Ověřené poskytovatele	Licence a dohled ČNB nad všemi typy úvěrů.
Reálné posouzení schopnosti splácet	Hodnocení příjmů, výdajů i závazků domácnosti, povinné využití kredibilních registrů.
Pomoc při finančních potížích	Dostupné poradenství a podpora, ne vyloučení z legálního trhu.

Jak by měla vypadat funkční regulace

1. Jasná definice úvěruschopnosti

Zákon by měl jednoznačně stanovit, jak se má posuzovat schopnost splácet, včetně minimálního rozsahu dat a povinného využívání renomovaných registrů.

2. Povinné sdílení informací mezi registry

Sdílení dat o závazcích klienta mezi všemi registrovanými poskytovateli zabrání duplicitám a sníží riziko předlužení.

3. Postih obcházení pravidel

Důsledný dohled a postih půjček „na IČO“ a jiných forem obcházení zákona.

4. Podpora finanční gramotnosti

Osvěta, jednoduché nástroje pro porovnání úvěrů, motivace ke zodpovědnému rozhodování.

5. Rozumný model stropu

Pokud má být cenový limit zaveden, musí vycházet z ekonomické reality a stávající judikatorní praxe. APNÚ navrhuje model odvozený od sazby kreditních karet.

Co už dnes funguje

Oblast	Standard APNÚ	Výsledek
Posuzování úvěruschopnosti	Povinné nahlížení do registrů, odmítnutí téměř 60 % žádostí.	Zamezení předlužení
Etický kodex	Nad rámec zákona – povinná restrukturalizace splátek, komunikace se zákazníkem v prodlení.	Prevence dluhové spirály

Model rozumného stropu: „4× kreditní karta“

Cenový strop by se měl odvíjet od čtyřnásobku průměrné sazby kreditních karet v daném období.

Tento model:

- reflektuje skutečné náklady nebankovních poskytovatelů,
- zachovává dostupnost úvěrů pro zranitelné klienty,
- zároveň zabráňuje extrémním sazbám, které by mohly být považovány za lichvu,
- vychází ze stávající rozhodovací praxe soudů i finančního arbitra.

Asociace poskytovatelů nebankovních úvěrů (APNÚ) je veřejná a nezávislá organizace sdružující licencované poskytovatele nebankovních úvěrů v České republice. APNÚ má aktuálně 15 členů a zastupuje 155 tisíc unikátních spotřebitelů. **Více informací na www.apnu.cz**

